

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Buncsák Gusztáv 1888 – 1940

Buncsák Gusztáv 1888 március 19-én született a Pozsony megyei Limbachban. Tanítói oklevelét 1908-ban szerezte a modori tanítóképző intézetben, és még abban az évben Mezőberénybe került. Az 1. kerületi evangélikus egyházi iskolában tanítói kinevezést kapott, amelynek élete végéig igazgatója volt. A világháború kitörésekor hadba vonult, az albán harctéren teljesített szolgálatot, majd 1918-ban, mint őrmester szerelt le. Hazaérkezése után feleségül vette az András fiával özvegyen maradt Eiler Magdolnát, és a házasságukból még három gyermek született, József, Mária és Gusztáv. Ebben az időszakban kezdett el méhészkedni, és ez a „mellékfoglalkozása” hamarosan a szenvedélyévé vált. Szívesen vitte ki diákjait is a méhészetébe, hogy megismertesse velük a méhek csodálatos világát. Az első világháború után, az 1920-as évektől közelebbi kapcsolatba került a helyi méhészekkel. Azonban csak 1936-ban sikerült megalapítania az önálló és jóváhagyott alapszabályokkal rendelkező Mezőberényi Méhészkört, melynek haláláig az elnöke volt. Szorgalmasan tanulmányozta a magyar és a német nyelvű könyveket, szaklapokat, és maga is folyamatosan kísérletezett új módszerekkel, megoldásokkal.

A környékben elsőként szegődött el az akkoriban mindinkább teret hódító Boczonádi-féle kaptárak hívének.

Azonban nem tudott megbarátkozni az oldalsó mézkamrákkal. Az első módosítása az volt, hogy a kaptár egyik végén nyitott kijárót, és ezzel hátsó mézkamrássá változtatta a kaptárt. Majd a kaptár ellenkező végére is kijáró került, amely lehetővé tette, hogy a kaptár megfordításával a mézkamra fészekké, a fészek pedig mézkamrává alakuljon át, a keretek átrakosgatása nélkül. (Íme, a fészek mézkamrás kaptár őse.)

A következő lépés a hideg építmény megvalósítása volt, amikor a kaptárban a keretek a kaptár homlokfalára és a kijáróra merőlegesen helyezkednek el. Ezt a meglévő kaptárak feláldozása nélkül tudta megvalósítani. Ekkor született meg a Buncsák-féle keret, úgy, hogy a kereteket a fekvő típusú kaptárban, két sorban egymás mögött, élükkel a kaptár végén nyíló kijáróra merőlegesen helyezte el. Mivel a Boczonádi 24 keretes fekvőkaptár belső hossza csupán 84 cm volt, a 42 cm-es felső lécü keretek nem fértek el benne ezért, a Boczonádi keret méretét kisebbre szabta. Az új keret méretei: felső lécz 41 cm, alsó lécz 38 cm, az oldal lécz pedig 32 cm lett.

Az első Buncsák kaptárak egyenlő egész kereteket befogadó, fölfelé terjeszkedő fiókokkal készültek. Az egész keretes fiók emelése azonban túl nehéz volt, ezért ismét változtatásra kényszerült. Az egész keretes fészek meghagyásával félkeretes, mézkamrás fiókokkal szerelte fel állományát. Ezekbe a fiókokba 41

cm x 38 cm x 16 cm-es kereteket helyezett. A keretlécek szélessége 40 mm volt, míg az egész kereté a fészekben csak 26 mm. Ez a 40 mm-nyi szélesség tette lehetővé, hogy a méhek jobban kitudták építeni, húzni a viasz sejteket, így a megvastagodott, „hízalt” lépet bőségesen meghordták mézzel.

Pergetéskor ezek a lefedezett lépek, csak úgy ontották a mézet. Egy-egy ilyen fiókba 9 keret fért. A fészek egész keretei vállazottak voltak, a félkeretek vállazás nélkül készültek, hogy a műlépek építtetésekor összerakhatók legyenek. A léputcáknak megfelelően behajtogatott 15 mm széles, 1 mm vastag vaspántból készült távolságtartó rögzítette a félkereteket.

Buncsák Gusztáv végül már csak fél mézkmrás kaptárakkal dolgozott, de sokan használják ma is az előző változatokat. Az eredeti Buncsák-féle kaptár felsőkijárós volt, csak a gyékény és szalma kaptárak készültek alsó kijárával.

A kaptár a megalkotója szűkebb működési körében: Mezőberényben, Köröstarcsán, Békésen és Szeghalom környékén terjedt el elsősorban.

Buncsák Gusztáv fáradhatatlanul munkálkodott a méhészet népszerűsítésében és összefogta a községi 120-130 méhészt. Ő maga kezdetektől fogva vándorolt a Körösök menti erdőben repcére, tisztesfűre, majd a harmincas évek elején kezdte szervezni a csoportos vándoroltatást. Végül már saját teherautóján szállította nem csupán saját, de méhészbáratai méheit is.

A méhészeti közéletben jelentős szerepet játszott saját településén kívül is.

A Békés Megyei Méhészeti Egyesületnek megalakulásától kezdve egyik alelnöke és gazdasági intézője volt. Tagja volt az Országos Magyar Méhészeti Egyesület választmányának is, valamint az OKH. helyi fiókjának felügyelő bizottsági elnöke volt. A község képviselő tagjaként sokat tett a méhlegelő javítását célzó fásítás előmozdítása érdekében is.

Mezőberény, akkor szinte országos mintája lehetett volna a méhészet céljait szolgáló fásításnak. Akác, hárs, japánakác, szil, juhar fasorok szegélyezték az utcákat. A határban pedig többen telepítettek kis akác erdőket az ő rábeszélése nyomán.

1940 tavaszán, az árvíz elöntötte a pincéjét, és miközben az áttelelő méheit mentette, tüdőgyulladást kapott, amiből már nem tudott felgyógyulni. Május 14-én 52 évesen halt meg.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Buncsák Gusztáv rövid, de rendkívül gazdag életpályája meghatározó volt, mind a helyi, mind a megyei méhészek számára. Energikusan, odaadóan segítette munkájukat, több településen is tartott rendszeresen szakmai előadásokat. Fáradhatatlanul küzdött a méhekért, a minőségi méhlegelőért. Találmánya, a Buncsák-féle kaptár, apáról fiúra átörökítve a mai napig Békés megyében, több teljes méhészetben is megtalálható.

Mind az a tudás, amit átadott, a méhészek összefogása, összetartása példa értékű volt. Hatással volt az akkori méhészkedésre régiós szinten is, az első Mezőberényi Méhészkör megalakulása az ő nevéhez köthető.